

UDANA
GEÏNSPIREERDE UITSPRAKEN
VAN DE BOEDDHA

Guy Eugène DUBOIS is eveneens de auteur van:

VIPASSANA BHAVANA

—Inzichtmeditatie—

ATTHAKAVAGGA

—De Vrede van de Boeddha—

SATTA-VISUDDHI

—De Zeven Zuiveringen—

DHAMMA—

Overdenkingen bij een Ultieme Werkelijkheid—

DHAMMAPADA

—Het Pad van Waarheid—

KHAGGAVISANA-SUTTA

PARAYANAVAGGA

—De Weg naar de Andere Oever—

WOORDEN VAN WIJSHEID

—De Dhammapada Zonder Exegese—

ITIVUTTAKA

—Zo is het Gezegd—

KHUDDAKAPATHA

—Korte Passages—

YATRA NAAR MAJJHIMADESA

—Een Pelgrimsreis naar het Middenland—

SATIPATTHANA

—Het Pad naar Zelfrealisatie—

UDANA

GEÏNSPIREERDE UITSPRAKEN
VAN DE BOEDDHA

VERTAALD UIT HET PALI EN VAN
COMMENTAAR VOORZIEN DOOR

Guy Eugène DUBOIS
Voorwoord door dr. Christine Rouneau

*‘Sabbadanam Dhammadanam jinati’—
De gift van Dhamma is de grootste gift’
(Dhammapada, Gatha #354).*

Overeenkomstig deze uitspraak van de *Bhagavat*
lijkt het vermarkten van Boeddha’s wijsheid
mij onheus en infaam.

Op dit boek rust derhalve géén copyright.

Wars van élk economisch motief mag het
gereproduceerd en verspreid worden
op alle mogelijke dragers
—electronisch, mechanisch, fotokopieën,
opnamen of op welke andere wijze ook—
zónder mijn toestemming.

D/2019/Guy Eugène Dubois, uitgever
Koninklijke Prinslaan 3/101 - 8670 Koksijde, België
gdubois.dhammabooks@gmail.com

Cover: ©2018 Dave Getzschman, *Mahabodhi, Bodhgaya, India*
Vormgeving, Prepress & Design: GD
Gezet in Helvetica Neue & Times New Roman
Papier: Biotop crème FSC
Druk- en bindwerk: Brave New Books, Rotterdam, Nederland

ISBN: 9789402193800 | NUR-Code: 718

—*Bhavatu sabba mangalam—*
Moge er overal vreugde zijn

• *Wie geen wroeging heeft over zijn leven,
Wie zich niet ellendig voelt bij zijn naderende dood—
De Muni die deze staat van vrede bereikt
Ondervindt geen leed temidden van het leed.*

*Zulke monnik, die tot rust gekomen is,
Die zijn verlangen naar bestaan vernietigd heeft,
Beëindigt zijn wandeling door de kringloop van geboorten.
Hij zal niet meer wedergeboren worden! •*

Udana IV:9 Upasena Vangantaputta Sutta

INHOUD

VOORWOORD	15
INLEIDING	21
SITUERING VAN DE UDANA	27
LEERELEMENTEN IN DE UDANA	33
UDANA	51
I. BODHIVAGGA	53
I.1 HET EERSTE ONTWAKEN (1)	53
(Pathamabodhi Sutta)	53
I.2 HET TWEEDE ONTWAKEN (2)	54
(Dutiyabodhi Sutta)	54
I.3 HET DERDE ONTWAKEN (3)	55
(Tatiyabodhi Sutta)	55
I.4 DE BANYAN BOOM (4)	57
(Nigrodha Sutta)	57
I.5 DE BRAHMANEN (5)	58
(Thera Sutta)	58
I.6 OVER MAHAKASSAPA (6)	59
(Kassapa Sutta)	59
I.7 OVER AJAKALAPAKA (7)	60
(Pava Sutta)	60
I.8 OVER SANGAMAJI (8)	61
(Sangamaji Sutta)	61
I.9 DE JATILA ASCETEN (9)	63
(Jatila Sutta)	63
I.10 OVER BAHIIYA (10)	64
(Bahiya Sutta)	64
II. MUCALINDAVAGGA	67
II.1 OVER MUCALINDA (11)	67
(Mucalinda Sutta)	67
II.2 KONINGEN (12)	69
(Raja Sutta)	69
II.3 DE STOK (13)	71
(Danda Sutta)	71
II.4 VERERING (14)	72
(Sakkara Sutta)	72
II.5 DE LEKENVOLGELING (15)	74
(Upasaka Sutta)	74

II.6 DE VROUW IN VERWACHTING (16)	75
(Gabbhini Sutta)	75
II.7 DE ENIGE ZOON (17)	77
(Ekaputta Sutta)	77
II.8 OVER SUPPAVASA (18)	78
(Suppavasa Sutta)	78
II.9 OVER VISAKHA (19)	82
(Visakha Sutta)	82
II.10 BHADDIYA KALIGODHA (20)	83
(Bhaddiya Kaligodha Sutta)	83
III. NANDAVAGGA	85
III.1 HET RESULTAAT VAN KAMMA (21)	85
(Kammavipakaja Sutta)	85
III.2 OVER NANDA (22)	86
(Nanda Sutta)	86
III.3 OVER YASOJA (23)	90
(Yasoja Sutta)	90
III.4 OVER SARIPUTTA (24)	94
(Sariputta Sutta)	94
III.5 MAHAMOGGALLANA (25)	95
(Kolita Sutta)	95
III.6 OVER PILINDA (26)	96
(Pilindavaccha Sutta)	96
III.7 OVER KASSAPA (27)	98
(Kassapa Sutta)	98
III.8 OVER BEDELEN (28)	100
(Pindapatika Sutta)	100
III.9 AMBACHTEN (29)	102
(Sippa Sutta)	102
III.10 DE WERELD (30)	104
(Lokavolokana Sutta)	104
IV. MEGHIYAVAGGA	107
IV.1 OVER MEGHIYA (31)	107
(Meghiya Sutta)	107
IV.2 AGITATIE (32)	112
(Uddhata Sutta)	112
IV.3 DE KOEHERDER (33)	113
(Gopala Sutta)	113
IV.4 DE SLAG VAN DE YAKKHA (34)	115
(Junha Sutta)	115
IV.5 DE OLIFANTSTIER (35)	117
(Naga Sutta)	117

IV.6 OVER PINDOLA-BHARADVAJA (36)	119
(Pindola Sutta)	119
IV.7 OVER SARIPUTTA (37)	120
(Sariputta Sutta)	120
IV.8 OVER SUNDARI (38)	121
(Sundari Sutta)	121
IV.9 OVER UPASENA VANGANTAPUTTA (39)	125
(Upasena Vangantaputta Sutta)	125
IV.10 OVER SARIPUTTA (40)	126
(Sariputta Sutta)	126
V. SONAVAGGA	127
V.1 DE KONING (41)	127
(Raja Sutta)	127
V.2 VAN KORTE DUUR (42)	129
(Appayuka Sutta)	129
V.3 DE MELAATSE (43)	130
(Suppabuddhakutthi Sutta)	130
V.4 DE JONGENS (44)	134
(Kumaraka Sutta)	134
V.5 UPOSATHA DAG (45)	135
(Uposatha Sutta)	135
V.6 OVER SONA (46)	142
(Sona Sutta)	142
V.7 OVER REVATA (47)	147
(Revata Sutta)	147
V.8 OVER ANANDA (48)	148
(Ananda Sutta)	148
V.9 BESCHIMPING (49)	149
(Saddhayamana Sutta)	149
V.10 KLEINE PANTHAKA (50)	150
(Panthaka Sutta)	150
VI. JACCANDHAVAGGA	151
VI.1 AFSTAND VAN LEVENSKRACHT (51)	151
(Ayusama-osajjana Sutta)	151
VI.2 AFZONDERING (52)	157
(Patisalla Sutta)	157
VI.3 REFLECTIE (53)	160
(Paccavekkhana Sutta)	160
VI.4 AANHANGERS VAN EEN SEKTE (I) (54)	161
(Apara Lakuntaka Bhaddiya Sutta)	161
VI.5 AANHANGERS VAN EEN SEKTE (II) (55)	165
(Dutiyananatitthiya Sutta)	165

VI.6 AANHANGERS VAN EEN SEKTE (III) (56)	168
(Tatiyananatitthiya Sutta)	168
VI.7 OVER SUBHUTI (57)	169
(Subhuti Sutta)	169
VI.8 DE COURTISANE (58)	170
(Ganika Sutta)	170
VI.9 GELIJK MOTTEN IN DE VLAM (59)	172
(Adhipataka Sutta)	172
VI.10 VERSCHIJNINGEN (60)	173
(Uppajjanti Sutta)	173
VII. CULAVAGGA	175
VII.1 OVER BHADDIYA (I) (61)	175
(Pathamabhaddiya Sutta)	175
VII.2 OVER BHADDIYA (II) (62)	176
(Dutiyabhaddiya Sutta)	176
VII.3 ZINTUIGLIJK GENOT (I) (63)	177
(Kamesu Satta Sutta)	177
VII.4 ZINTUIGLIJK GENOT (II) (64)	178
(Kamesu Satta Sutta)	178
VII.5 BHADDIYA DE DWERF (65)	179
(Apara Lakuntaka Bhaddiya Sutta)	179
VII.6 HET EINDE VAN VERLANGEN (66)	180
(Tanhakkhaya Sutta)	180
VII.7 HET EINDE VAN PERCEPTIES (67)	181
(Papancakkhaya Sutta)	181
VII.8 OVER KACCAYANA (68)	182
(Kaccayana Sutta)	182
VII.9 DE BRON (69)	183
(Udapana Sutta)	183
VII.10 OVER KONING UDENA (70)	185
(Udena Sutta)	185
VIII. PATALIGAMIYAVAGGA	187
VIII.1 NIBBANA - PARINIBBANA (I) (71)	187
(Pathamanibbana Sutta)	187
VIII.2 NIBBANA - PARINIBBANA (II) (72)	188
(Dutyanibbana Sutta)	188
VIII.3 NIBBANA - PARINIBBANA (III) (73)	189
(Tatiyanibbana Sutta)	189
VIII.4 NIBBANA - PARINIBBANA (IV) (74)	190
(Catutthanibbana Sutta)	190
VIII.5 OVER CUNDA (75)	191
(Cunda Sutta)	191

VIII.6 IN DE STAD PATALIGAMA (76)	196
(Pataligama Sutta)	196
VIII.7 EEN WEGSPLITSING (77)	201
(Dvidhpatha Sutta)	201
VIII.8 OVER VISAKHA (78)	203
(Visakha Sutta)	203
VIII.9 OVER DABBA MALLAPUTTA (I) (79)	205
(Pathamadabba Sutta)	205
VIII.10 OVER DABBA MALLAPUTTA (II) (80)	206
(Dutiyadabba Sutta)	206
BIBLIOGRAFIE	207
VOETNOTEN	211

VOORWOORD

Blij en dankbaar, heel dankbaar, oneindig dankbaar ben ik dat ik de vertalingen van Guy Dubois heb leren kennen: een resultante van kamma, van oorzaken (hetus) en voorwaarden (paccayas) op mijn Dhamma-pad—het Pad van Pariyatti naar Patipatti met Sila en Samadhi naar Panna en Pativedha.

Dit pad begon tijdens een bezoek aan de tempel van het klooster van Labrang in Oost-Tibet in augustus 1986 toen mijn brein plotseling tot stilte kwam en er een grenzeloze nieuwsgierigheid ontstond.

Na de reis las ik alle beschikbare boeken over het Tibetaans Boeddhisme en de Dalai Lama.

De aanvang van Pariyatti...

Begin 1988, naar aanleiding van een aankondiging in Artsenkrant, kwam ik in contact met de Tibetan Society Europe (TSE) die een cursus “Tibetan Medicine” organiseerde in Dharmasala, het vluchtoord en de verblijfplaats van de Dalai Lama in ballingschap in India.

Ik schreef me in en ging mee.

Totale immersie in de Tibetaanse cultuur en het boeddhisme. “Aum Mani Padme Hum.”

Liefde en mededogen (overal tastbaar aanwezig) is daar van groot belang in de uitoefening van de geneeskunde naast ook de kennis van kamma.

We kregen inzage in hun manier van denken en de wereld te aanschouwen, in hun zorg voor welzijn, gezondheid, leven en dood, onderwijs, spiritualiteit.

We bezochten de weeskinderen, liefdevol opgevoed in pleeggezinnen in The Tibetan Children's Village, met onderwijs volgens Montessori.

Last but not least: we werden ingeleid in “the Wisdom that Understands Emptiness”....

Nadien actieve deelname aan een leesgroep over Boeddhisme bij TSE in Ukkel.

Pariyatti ten top... en alleen Sila als beoefening: begin van Patipatti. Zo werd op een bepaald ogenblik Chögyam Trungpa een lievelingsauteur.

Heel toevallig kwam dit ter sprake tijdens een lunch in de Leuvense Faculty Club in 2006 naar aanleiding van een studiedag over Psychosomatiek.

Een Collega, Stefan, deelde mijn enthousiasme.

Meteen werd ik uitgenodigd op de groepsmeditatiesessies voor gelijkgestemden op zijn penthouse in Antwerpen.

De aanvang van Patipatti in de zin van Samadhi.

Daar leerde ik Veerle kennen die mij sprak over meditatiecursussen voor “die-hards”, namelijk Vipassana meditatie zoals onderwezen door S.N. Goenka, bij wiens organisatie haar zus Mieke een Assistant Teacher is.

Ik schreef me in en in april 2008 volgde ik mijn eerste tiendaagse cursus Vipassana.

Gelukkig kon men na afloop van de eerste dag, indien gewenst, eventjes de Assistant Teacher spreken.

Heb ik gedaan want mijn hoofd stond op springen door alle losgeslagen sankharas met adherente emoties die vochten om aandacht.

“ I am absolutely not the nice person I thought I was!” zei ik.

“ That’s normal, don’t worry... Just go on...” was haar antwoord...

And I went on....

In juni 2014, naar aanleiding van mijn eerste Satipatthana Cursus in de traditie van Goenka, leerde ik Françoise uit Aarlen kennen. Elke avond volgden we samen in onze moedertaal de dhammatalks met grondige en inspirerende uitleg over de Mahasatipatthana Sutta.

“Atapi sampajano satima ”

Op de voorlaatste dag van de cursus bij het verbreken van de Noble Silence, bleek onmiddellijk dat we op dezelfde golflengte zaten (en dit niet alleen omwille van onze Waalse roots). We werden kalyanamitta's. We bleven in contact via mail.

INTERMEZZO

Op 15 september 2015 werd ik al fietsend op straat in Antwerpen de pas afgesneden door een voorbijstekende en rechts afslaande koersfietser. Ik werd hierdoor als het ware naar links gekatapulteerd en viel op het hoofd waardoor mijn schedel partieel verbrijzeld werd en er drie hersenbloedingen ontstonden.

Enkele dagen later, op maandagavond in Ehipassiko en op vraag van collega Tine, werd er door de meditatiegroep gemediteerd voor “een vrouw in levensgevaar na een fietsongeval.”

Na 11 weken revalidatie zei de arts: “U moet wel een heel bijzondere Engelbewaarder hebben om zo snel en zo grondig te recupereren.”

Ik glimlachte: “Niet één Engel, wél een Legioen...”

Ik besepte toen dat ik een hoop negatief Kamma had om zoiets mee te maken, maar ook een hoop positief Kamma dat ik er zo ben uitgekomen...

Pas dan besepte ik hoe kostbaar dit Menselijk Leven is. (A wake-up call...) No Time to loose..... en zo heb ik op 2/12/2017 Toevlucht genomen bij Paul Van hooydonck in Ehipassiko en werd Tara—the Green One, with One Leg Stretched, ready to Jump ;-)

Kort daarna ging ik met Ehipassiko mee op retraite in Nilambe, Sri Lanka, bij Upul. Patipatti ten volle.

Louter toevallig en totaal onverwacht ontmoette ik op de zwoele avond van 10/8/2017 mijn kalyanamitta Françoise uit Aarlen voor het eerst terug in levende lijve in Chiesa Santo Stefano te Castelmuzio, na afloop van de Cello Suites van Bach 1-35, vertolkt door Roel Dieltiens. Een warme ontmoeting na een prachtig concert.

Bijna onmiddellijk sprak ze mij over een cursus die ze had gevolgd met als onderwerp de Visuddhimagga van Buddhaghosa, een groot boeddhistisch werk dat handelt over “de Zeven Zuiveringen”.

“Een absolute Must op het Pad”, dixit....

Enkele weken na de terugkeer uit Nilambe kwam in mijn mailbox de aankondiging van een dhammatalk in Ehipassiko op 4/05/2018 over “De Zeven Zuiveringen” door Guy Dubois, (mij totaal onbekend). Daar moest ik naartoe, de woorden van Françoise indachtig.

En zo geschiedde.

De dhammatalk van Guy Dubois was voor mij een Eye Opener, een Heart Opener en een Les in Nederigheid.

Meteen erna nam ik enkele van zijn boeken mee: Satta-Visuddhi en Parayanavagga. Het werd mijn nieuwe bedside lectuur.

Wat een Helderheid is daarin gevat: Pure Dhamma, zonder tierlantijntjes.

Ik kwam tot het besef dat ik nog nergens stond op het Pad en er nog zeer veel Werk aan de Winkel is om tot Zelfrealisatie te komen. (Wel Sila en Samadhi doch weinig of geen (?) Panna....)

Teveel Ego en veel te weinig Meditatie!

Zoals Paul tegen ons zei in Nilambe:

*“ Meditation is the Vehicle on the Path.
Enlightenment is an Accident,
Meditation makes you Accident-prone.”*

En Upul tegen mij:

“ Undress the Ego!”

Zo zijn de geschriften van Guy een ware “Wake-up Call”, figuurlijk én letterlijk. Ze brengen de lezer terug tot de Essentie. Ze zijn een concrete, nonsense Reisgids op het Dhamma-pad dat leidt tot Ontwaken, Zelfrealisatie, Bevrijding.

*Wat een eer nu om een Voorwoord te mogen schrijven voor dit boek:
“Udana—Geïnspireerde Uitspraken van de Boeddha”.*

Dit boek is weer zo’n “bijoutje” vol spontane, geïnspireerde én inspirerende “Doordenkertjes” uitgesproken door de Boeddha himself. Adviezen voor het Dagelijkse Leven.

Enkele eruit geplukt:

- *Niemand tergen in de wereld, niet beledigen, niet kwetsen. Wie zich niet beheerst doorboort anderen met woorden. Wie ruwe taal moet aanhoren moet dit over zich laten gaan met een onbezoedelde geest.*
- *Wanneer om iets strijd moet geleverd worden, is ergernis troef.*
- *Hoogmoed, verwaandheid, eigendunk: diep gehecht zijn aan opinies, die arrogant geventileerd worden en zich verliezen in ruzies omdat er slechts een deel van het geheel gezien wordt.*
- *Het slechte mijden. Wie nu een slechte daad begaat, zal niet aan pijn ontkomen*
- *Zintuiglijk genot versus de vreugde van zich beheersen en de begeerte overwinnen.*
- *Zich matigen met voedsel.*

- *Vrij zijn van hechting en daardoor onberoerd zijn want een mens is sterk aan andere mensen gebonden. Gelukkig en vrij van verdriet zijn door zich niet te hechten aan iets wat “dierbaar” is.*
- *Vrij zijn van innerlijke beroering is vrij zijn van angst en verdriet. Wie niet begeert ervaart geen onrust. Innerlijke kalmte, geen zucht naar dingen, geen komen en geen gaan.*
- *Onbehaaglijkheid verpakt als genot, het onbeminde verpakt als het beminde, lijden verpakt als geluk.*
- *Het oprecht geluk van niets te bezitten.*
- *De ultieme vreugde van het “ego” loslaten. Zonder focus op “dit ben ik”.*
- *De zoetheid van leven in afzondering.*
- *De wereld verschijnend als eeuwigdurend is een lege doos.*
- *Het lichaam bewaken, de geest bewaken, de juiste intenties hebben, de juiste visies hebben, ontstaan en vergaan van de dingen begrijpen, luiheid en traagheid van geest overwinnen, altijd vredig en aandachtig.*
- *Men moet zich niet voor alles engageren. Men moet zich niet van een ander afhankelijk maken.*
- *Een rotsvaste geest hebben vrij van passie en niet boos over wat boos maakt.*
- *Zich toewijden aan de ontwikkeling van een hoger bewustzijn.*
- *Wie mediteert vernietigt alle twijfels.*
- *Bij de naderende dood een staat van vrede bereiken waarbij er geen wroeging is over het geleide leven en zich niet ellendig voelen. Zo ondervindt men geen leed temidden van het leed en is het verlangen naar bestaan vernietigd.*

Uitgebreide uitleg hierover in detail geeft Guy Dubois bij de “Situering van de Udana” en vooral bij de “Leerelementen van de Udana.”

Ontdek nu zelf dit diepzinnig boek...

Dankbaar voor de “duwtjes in de rug” naar Panna en zo naar Pativedha, besef ik maar al te goed dat wij zélf verantwoordelijk zijn voor onze Volledige Zuivering om tot Zelfrealisatie te kunnen komen en zo te worden Wie wij Zijn.

Misschien zal mijn “Ananda Syndroom” (=“I MUST become an Arahant”) ooit oplossen en in Niets vergaan ... Anicca.

*Zonder Angst en zonder Hoop,
en met veel Metta,*

*Christine
Antwerpen, oktober 2019*

INLEIDING

De *Udana* ¹ behoort tot de oudste constituenten van de *Pali*-canon. De vroeg-boeddhistische *suttas* die dit boek samenstellen maken deel uit van de meest oorspronkelijke geschriften van de doctrine. Daardoor zijn het ook de meest interessante.

De titel kan het best vertaald worden als 'geïnspireerde uitspraken' van de Boeddha. Een '*udana*' is een spontane uiting of verklaring op basis van een gebeurtenis, een wedervaren of een omstandigheid die zich voor Zijn ogen heeft afgespeeld. In deze uitspraken manifesteert zich dus een onloochenbare spontaneïteit en/of emotionaliteit. Het leert de toehoorder of lezer de Boeddha kennen op een heel andere manier en in een alternatieve stijl dan in de andere *suttas* van de *Pali*-canon die de verwoording zijn van weloverwogen analytische gedachten. ²

Het boek bevat tachtig '*udanas*', meestal in versvorm. Merkwaardig is dat elk vers vergezeld gaat van een verhaal—een *vatthu*—dat verwijst naar een (al dan niet gefingeerde) gebeurtenis die aanleiding gaf tot de bewuste uitspraak.

Deze *vatthus* kunnen best beschouwd worden als een introductie tot de essentie. Het zijn 'aandachttrekkers' ³ of 'kapstokken' voor de geïnspireerde uitspraken van de Boeddha, die in versvorm worden uitgedrukt. De verzen vormen steeds de kwintessens van de *udanas*. Meestal gaat het over één vers per *sutta*, maar sommige *suttas* bevatten meerdere verzen.

Wat buiten kijf staat is dat de *Udana* de *buddhasasana* ⁴ weergeeft in een gecondenseerde vorm. Zowel de basale als de diepzinnige leringen van de doctrine komen in dit werk aan bod. Het wekt verbazing hoe in de *Udana* alle leerstellingen van de *Dhamma* hun plaats krijgen en aandacht opeisen. En zo aanschouwelijk alle facetten van de *Leer* reflecteren.

En op deze unieke manier de progressief opgaande lijn die de *yogi* finaal tot Zelfrealisatie voert tot uitdrukking brengt: het *horen* van de *Dhamma*, het *begrijpen* ervan, waaruit stevast *beoefening* volgt. Om daarop aansluitend het ultieme *zien* en het *Dhamma-zijn* te voltooien en te perfectioneren met het *onderricht* ervan: '*sabbadanam Dhammadanam jinati*'—*de gift van Dhamma als de grootste gift*'. Kortom: een existentie op *déze* wereld in wijsheid en mededogen. *Panna* en *karuna*.

Het is juist hierin dat de uitzonderlijke waarde van deze '*udanas*' naar voor komt: ze focussen allen op de principes die de basis vormen van Boeddha's leer. Leerstellingen die in het perspectief van de beoefening van de *Dhamma* allemaal—zonder uitzondering—even belangrijk zijn.

Wat in elke *udana* nog eens extra benadrukt wordt door de doelgerichte aanwending van steeds hetzelfde eensluidende 'refrein' dat het proza-gedeelte verbindt met het versgedeelte van de uitspraak zelf:

• *Atha kho bhagava etam-attham veditva tayam
velayam imam udanam udanesi:* ⁵

*Toen de Bhagavat de betekenis hiervan in zichzelf realiseerde
welde—bij die gelegenheid—volgende emotionele en geïnspireerde
uitspraak spontaan in hem op.* •

Dit refrein fungeert in elke *udana* als een birmees aandachtsbelletje dat de toehoorder of lezer constant en steeds opnieuw tot alertheid aanspoort.

Het staat buiten kijf dat de Boeddha niet in versregels (en zeker niet met een ingewikkeld *metrum*) sprak. Dit is de vrucht van latere opsmuk en garnering. Maar dit doet niets af van het feit dat de *inhoud* van deze verzen met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid mag en moet toegeschreven worden aan de Boeddha.

De preliminaire verhalen die de *udanas* kaderen worden door de *Udana-Commentaren* ⁶ toegedicht aan *Ananda*, de neef van de Boeddha en zijn devote en toegewijde verzorger gedurende de laatste vijftwintig jaar van zijn leven. Daar wijst ook de eerste zin van elke *sutta* naar: '*Evam me suttam—Zo heb ik het gehoord*'.

De *Udana* is samengesteld uit 8 hoofdstukken (*P. vaggas*), die elk tien *suttas* bevatten.

Deze hoofdstukken zijn:

- I. De Voordracht over het Ontwaken (*P. Bodhivagga*)
- II. De Voordracht over Mucalinda (*Mucalindavagga*)
- III. De Voordracht over Nanda (*P. Nandavagga*)
- IV. De voordracht over Meghiya (*P. Meghiyavagga*)
- V. De Voordracht over Sona (*P. Sonavagga*)
- VI. Blind van bij de geboorte (*Jaccandhavagga*)
- VII. De Kleine Voordracht (*P. Culavagga*)
- VIII. De Voordracht voor de Patalis (*P. Pataligamiyavagga*)

Bij de vertaling van de *Udana* heb ik—als een nederig toehoorder—deze indeling rigoureuus gevolgd.

Voorbeeld:

I. Bodhivagga
I.1 Pathamabodhi Sutta (1)

Het cijfer tussen haakjes *achter* de naam van de *sutta* is het doorlopende volgnummer van alle *suttas* van de *Udana*—beginnend bij (1) en eindigend met (80).

Wat de vertaling *an sich* betreft, wil ik de lezer wijzen op volgende kanttekeningen:

De *Udana* die u hier in handen hebt, heeft als *oerbron* de *Pali*-tekst van de canon. U leest hier bijgevolg de *Buddhasasana rechtstreeks*, zonder indirecte vertalingen, zonder middelaars, zonder hun drijfveren. De *genesis* zonder pollutie.

Voor de vertaling van de *Pali*-canon teksten heb ik gebruik gemaakt van de geauthenticeerde *Chattha Sangayana Tipitaka* Version 4.0 (CST4) van het *Vipassana Research Institute* (VRI).

Verder heb ik uitvoerig de *Pali-English Dictionary* benut van de *Pali Text Society* (PTS)—het standaardwerk van Thomas William Rhys Davids & William Stede. En dit zowel in de gedrukte versie van *Munshiram Manoharlal Publishers (P), Ltd*, New Delhi, (India) als in de digitale publicatie van de *Digital South Asia Library* van de University of Chicago.

Daarnaast was de *Buddhist Dictionary, Manual of Buddhist Terms and Doctrines* van Nyanatiloka en uitgegeven door de *Buddhist Publication Society* (BPS), Kandy, (Sri Lanka) een uitstekende gids.

De recentere *Concise Pali-English Dictionary* van Buddhadatta Mahathera was voor bepaalde opzoeken eveneens probaat en erg nuttig.

Tenslotte was het *Buddhism Portal*—meer bepaald de *Buddhism Glossary*—van de *Wisdom Library* een veilige *shelter* én een druk bezochte aanmeerpaaal.

Oude *Pali*-verzen in een voor ons begrijpelijke taal overbrengen blijft voor elke vertaler een uitdaging. Immers: hedendaagse leesbaarheid enerzijds en trouw aan de letterlijke tekst anderzijds stellen zich niet zelden op als astrante tegenpolen.

Uit deze discrepantie volgt dat het voor de lezer erg belangrijk is om het *uitgangspunt* van de vertaler te kennen. Concreet betekent dit een secuur antwoord capteren op de vraag wát de motieven zijn die de vertaler hebben aangezet om de translatie te maken.

Zoals de beoefening van de leer (*P. patipatti*) voorrang moet krijgen op de intellectuele kennis (*P. pariyatti*) ervan, ⁷ zo ook geef ik de voorkeur aan

een transparante en verstaanbare omschrijving boven een raadselachtige, diffuse, hermetische, maar letterlijke omzetting van deze eeuwenoude teksten.

Expliciet: ik heb steeds de voorkeur gegeven aan de *inhoud* van de teksten boven de *vorm*. Ik heb steeds vertaald naar *inhoud* toe opdat de teksten voor de *yogi unbedingt* inzetbaar zouden zijn naar beoefening toe.

Mijn belangstelling ging en gaat in de eerste plaats uit naar de diepe *wijsheid* en het tijdloze *inzicht* die in deze *suttas* schuilgaan.

De literaire hoogstandjes, de metaforen, de allegorieën en het *metrum* van deze vroeg-boeddhistische teksten is een andere soort van sport. Die laat ik—met veel plezier—over aan de respectieve liefhebbers.

Belangrijker dan de vertaling *an sich*, is voor mij dat de *fond* van de oorspronkelijke *Dhamma*-begrippen *verstaan* en *aangevoeld* wordt. *Geproefd* wordt. Om allerlei misvattingen te vermijden heb ik daarom bij de meeste begrippen het corresponderende *Pali*-woord *cursief* bijgevoegd. Voor de gevorderde lezer en/of beoefenaar kunnen deze *Pali*-termen ook fungeren als stapsteentjes naar een dieper *ervaren*.

In specifieke gevallen tenslotte heb ik in een voetnoot, achteraan het boek, enige verduidelijking en/of aanwijzing gegeven.

Tenslotte een laatste opmerking: ik heb me niet laten verleiden om de authentieke teksten ‘in te korten’, d.i. ik heb me weerhouden om de vele hernemingen en iteraties die in de *suttas* te vinden zijn als onkruid uit te wieden.

Het vertalen van de integrale teksten van de *Pali*-canon beschouw ik als een postuum eerbetoon aan de ontelbare generaties monniken die—door mondelinge overlevering—de periode van het eerste boeddhistische concilie (486 vóór GTR)⁸ tot aan de eerste geschreven versie van de canonieke teksten in het jaar 32 vóór GTR,⁹ plichtsgetrouw en scrupuleus nauwgezet hebben overbrugd.

Door het inbouwen van tekstherhalingen zijn deze monniken—*bhanakas* of reciteerders genaamd—erin geslaagd om de woorden van de Boeddhā en van zijn voornaamste discipelen gedurende vijf eeuwen *mondeling* over te dragen. Een prachtprestatie.

Ik vind het onrechtmatig om dit diepgaand en gewetensvol geheugenwerk te amputeren louter en alleen omwille van de geconditioneerde ‘*time is money*’-dwingelandij van het huidig tijdsgewricht.

Na het afleggen van deze persoonlijke verantwoording rest me nog een kleine maar hoogst aangename taak:

Een heel apart dankwoordje aan Christine Rouneau die niet enkel voor een intiem en erg aangrijpend voorwoord heeft gezorgd, maar die tevens met veel inzet en een haast monastieke determinatie (*aditthana*) de correctie van de teksten op zich genomen heeft.

En *last but not least* een oprechte dankzegging aan Dave Getzschman, de innemende Amerikaanse topfotograaf en mijn cordiale *kalyanamitta* op de *yatra* door het *Middenland*, voor het altruïstisch ter beschikking stellen van de coverfoto.

Zoals Dave het uiterst minzaam doch zeer attent vroeg ¹⁰ deel ik graag de verdiensten van mijn individuele *dana* met de geportretteerde *bhikkhus*. Maar eveneens met Christine en Dave. En met allen die samen met mij het Pad van de *Bhagavat* bewandelen. *Sadhu anumodana*.

Guy Eugène Dubois,
Koksijde, juli 2019

SITUERING VAN DE UDANA

De *Pali*-canon bevat de oudste *geschreven* boeddhistische teksten. De eerste geschreven versie ¹¹ van de canon dateert van het jaar 32 vóór GTR. De mondeling doorgegeven versie is aanzienlijk ouder, namelijk van de 5de eeuw vóór GTR.

De *Pali*-canon vormt de officiële tekst van het *Theravada*—de School van de Ouderen—de traditionele stroming die de oorspronkelijke leer en conventies van de Boeddha navolgt.

De *Pali*-canon is de oerbron waaruit alle kennis van de *Dhamma*—de leer van de Boeddha—uiteindelijk voortgekomen is.

Canonieke geschriften zijn oude teksten, waarin de basale leerstellingen van een levensopvatting of religie zijn opgetekend. Zulke teksten worden meestal door een concilie vastgelegd. Dit is ook hier het geval. Het eerste boeddhistische concilie (483 vóór GTR) werd gehouden in *Rajagaha* ¹² tijdens het eerste regenseizoen (*P. vassa*) na het *parinibbana* ¹³ van de Boeddha. ¹⁴

In het boeddhisme is er geen sprake van één enkele canon. Alle grote boeddhistische stromingen bezitten *élk* hun eigen canon, ¹⁵ maar geen van deze latere ‘canons’ is denkbaar zonder de *Pali*-canon. De divergerende canons bezitten heel wat overlappings met elkaar. Doch wat immens belangrijk is: ze spreken elkaar nooit tegen op fundamentele en cruciale punten.

Maar dit maakt niet het voorwerp uit van dit boek.

De *Pali*-canon vormt een heterogene cocktail van de doctrinaire leerstellingen van de *Dhamma* in proza en poëzie (*Sutta-pitaka*); van monastieke rigueur (*Vinnaya-pitaka*) en van analytische overdenkingen van de mentale en fysische processen die het menselijk bestaan beheersen (*Abhidhamma-pitaka*). Voor de verdere indeling van de *Pali*-canon verwijs ik naar de ‘Drie Manden’ (*P. tipitaka*) later in dit hoofdstuk.

De *Pali*-canon is een volumineuze verzameling teksten die tot stand kwam over een periode van honderden jaren. Dit is het werk geweest van generaties *bhikkhus* die met enorme ernst en plichtbewustheid ernaar gestreefd hebben om het woord van de Boeddha (zoals zijzelf het met hun volledig menselijk vernuft maar *óók* met hun intrinsieke beperkingen verstonden) zo nauwkeurig mogelijk weer te geven.

Het hoogtepunt van dit streven is de *Visuddhimagga*, het imposante doctrinaire *magnum opus* van het *Theravada*-boeddhisme.

De *Visuddhimagga* werd in de 5de eeuw GTR door *Buddhaghosa* ¹⁶ opgetekend en beschrijft extensief en uiterst gesystematiseerd de theoretische en praktische leerstellingen van de Boeddha, zoals ze verstaan werden door de *arahants* van het *Mahavihara*-klooster van *Anuradhapura* (in het huidige Sri Lanka).

Het is duidelijk dat de *Visuddhimagga* een compleet uitgewerkte en coherente levensbeschouwing is. Dit kán gewoon *niet* het levenswerk zijn van één persoon. Het is dan ook best om dit werk te beschouwen als de uiteindelijke neerslag van de noeste *Sisyphus*-arbeid van vele lichten toegevoegde *Theravada*-monniken.

Zonder twijfel kan gesteld worden dat de *Pali*-canon de *verwoording* vormt van de leerstellingen van de Boeddha, maar *apert* verklaren dat de canon volkomen (als *copie conforme*) met de *Dhamma* geïdentificeerd kan worden is een paar bruggen te ver.

Dit blijkt gewoonweg uit het feit dat er in de teksten steeds *meerdere* interpretaties mogelijk zijn. Waar niets mis mee is *zolang* de *yogi* de teksten met een open geest leest en beschouwt.

Een *experiëntiele ervaring* valt tenslotte niet in woorden en concepten te vangen. Zodat de *Pali*-canon (zoals trouwens de andere canons) steeds een *interpretatie* blijft van de *Dhamma*.

De *Dhamma* *zélf* kan *uitsluitend* gekend én beleefd worden door het ontsluiten van de *eigen* boeddhanatuur. ¹⁷ Op de keper beschouwd kan de *Dhamma* louter intuïtief begrepen worden door de beoefening van de *yogi*. Als *yogi* bepaalt hij *zélf* wie hij als leraar erkent. Of wie hij *niet* erkent. De *yogi* is zijn eigen meester—'*Atta hi attano natho*'. ¹⁸

Dhammapada: ¹⁹

• *Atta hi attano natho*
atta hi attano gati
tasma sannamay'attanam
assam bhadram va vanijo.

Werkelijk, ieder is zijn eigen beschermheer.
Ieder is meester over zijn eigen toekomst.
Beheers daarom volkomen jezelf,
Zoals een koopman een goed getraind paard
[beheerst]. •

Op deze intens individuele manier maakt hij een eiland van zichzelf—'*a place where opening to uncertainty and doubt can lead him to a refuge of truth*'. ²⁰

Zo wordt de *yogi* zijn eigen autoriteit. Is hij niet langer van anderen afhankelijk. Zo realiseert hij gestaag zichzelf. Wordt hij een *Buddha-to-be*. Een *bodhisattva*.

De *Pali*-canon dankt zijn naam aan de taal waarin hij geschreven is. Het *Pali* is een oud-Indische spreektaal die behoort tot de groep van de Indo-europese talen. Het *Pali* is nauw verwant aan het *Sanskriet*.²¹

Pali was niet de taal van de Boeddha.

De Boeddha sprak *Oud-magadhi*—de volkstaal die gesproken werd in de antieke Indische *Mahajanapada*-staat *Magadha*.²²

Afgezien van de rots-edicten van de Mauryaanse keizer *Asoka* (3de eeuw vóór GTR) vormt de *Pali*-canon het oudste nog overgeleverde *geschrift* van het Indische cultuurgebied.²³

De *Pali*-canon bestaat uit drie hoofdafdelingen—ook de ‘Drie Manden’ (*P. tipitaka*) genoemd, namelijk de *Sutta-Pitaka*; de *Vinaya-Pitaka* en de *Abhidhamma-Pitaka*.

Schematisch ziet de *Pali*-canon er als volgt uit:

1. de *Sutta-Pitaka*

De *Sutta-Pitaka* omvat de leerredes (*P. suttas*) van de Boeddha en bestaat uit vijf verzamelingen (*P. nikayas*):

- *Digha-Nikaya* (*DN*): de verzameling van lange leerredes (34 *suttas*).
- *Majjhima-Nikaya* (*MN*): de verzameling van middellange leerredes (152 *suttas*).
- *Samyutta-Nikaya* (*SN*): de verzameling van de diverse thematisch gegroepeerde leerredes (2889 *suttas*).
- *Anguttara-Nikaya* (*AN*): de verzameling van numeriek geordende leerredes (2308 *suttas*).
- *Khuddaka-Nikaya* (*KN*): de verzameling van kleinere teksten.

Het is vooral die laatste verzameling die ons interesseert, omdat de *suttas* die in deze verzameling zijn ondergebracht tot de oudste overgeleverde leerredes behoren. Daardoor geven ze ook de meest oorspronkelijke versie weer van de *Dhamma*—de Leer van de Boedha. De *Udana* behoort tot deze verzameling.

De *Khuddaka-Nikaya* bevat een heterogene collectie van 15 werken, waarvan de belangrijkste zijn:

- *Khuddakapatha*: het zijn teksten die de basiselementen weergeven voor de boeddhistische praktijk van *bhikkhus* en *bhikkunis*.
- *Dhammapada*: een anthologie verzen met uitspraken van de Boeddha. Het vormt één van de meest bekende boeddhistische geschriften (423 verzen).²⁴
- *Udana*: spontane, geïnspireerde uitlatingen van de Boeddha (80 *suttas*).
- *Itivuttaka*: citaten van de Boeddha, zoals ze werden opgetekend door *Khujjuttara*, een dienstmeisje van koningin *Samavati* van de *Mahajana-pada Kosambi* (112 *suttas*).
- *Sutta-Nipata*: leerredes die bijna allemaal de versvorm gebruiken. De *Sutta-Nipata* bestaat uit 1149 verzen en enkele proza-passages.
- *Theragatha* (1279 verzen) en *Therigatha* (522 verzen), verzen van ontwaakte monniken en nonnen.
- *Jataka*: mythische verhalen over vroegere geboortes van de Boeddha. (circa 500-550 verhalen).

2. de *Vinaya-Pitaka*

In de *Vinaya-Pitaka* worden de monastieke regels voor monniken en nonnen vermeld, uiteengezet en geïnterpreteerd, samen met commentaar en verhalen (*P. vatthus*) die aangeven op welke manier de verschillende orde-regels tot stand gekomen zijn.

3. de *Abhidhamma-Pitaka*

De *Abhidhamma-Pitaka* is de verzameling van scholastische teksten die een schematische en analytische weergave bevatten van de leer van de Boeddha:

- *Dhammasangani*: een opsomming van psychische en materiële eigenschappen, d.i. de objecten en elementen van het bewustzijn.
- *Vibhanga*: achttien verhandelingen over diverse thema's van filosofische, psychologische en ethische aard.
- *Kathavatthu*: een boek waarin twistpunten tussen diverse boeddhistische scholen worden besproken.
- *Puggalapannatti*: een psychologisch werk over diverse persoonlijkheidstypen.

– *Dhatukatha*: een uiteenzetting over de zintuiglijke functies die in achttien elementen worden geanalyseerd, namelijk in de zes zintuigen, de zes objecten van de zintuigen en de zes soorten gewaarwordingen die resulteren uit het contact tussen een zintuig en het erbij passende object.

– *Yamaka*: het boek van duo's van tegenstellingen.

– *Patthana*: het boek over het ontstaan van psychische verschijnselen en materiële vormen in termen van causaliteit en wederzijdse afhankelijkheid.

Samengevat:

– De *Udana*, het boek dat u nu in handen hebt, behoort tot de *Tipitaka*, de drie 'manden' (*P. pitaka*) waarin de vroegste leerstellingen en opvattingen van de Boeddha en van zijn rechtstreekse volgelingen zijn ondergebracht.

– Het boek bevindt zich meer bepaald in de *Sutta-Pitaka*— de 'mand' die de leerredes van de Boeddha omvat.

– In deze 'mand' is de *Udana* het derde boek van de *Khuddhaka-Nikaya* (de heterogene verzameling van 15 kleinere werken). Zo bevindt de *Udana* zich tussen de *Dhammapada* (het tweede boek van de *Khuddhaka-Nikaya*) en de *Itivuttaka* (het vierde boek van de *Khuddhaka-Nikaya*). Een selecter gezelschap is haast onmogelijk.

LEERELEMENTEN IN DE UDANA

De doctrinaire leerelementen die we terugvinden in de complete *Pali*-canon hebben ook in de *Udana* een prominente plaats verworven.

Ik noem op:

- de drie Hogere Trainingen (*P. tisikkha*)
- de Keten van Afhankelijk Ontstaan (*P. paticca samuppada*)
- de leer van *Kamma*
- de zevenendertig Factoren van Verlichting (*P. Bodhipakkhiya*)
- de Vier Stadia van Ontwaken (*P. magga-phala-nibbana*)
- de leerstelling van Bevrijding uit *Samsara*
- de vijf voorwaarden die leiden tot Maturiteit en Volkomen Ontplooiing
- de leerstelling over Afzondering (*P. viveka*)
- de leerstelling over de Vergankelijkheid van de dingen (*P. anicca*)
- de leerstelling over de Middenweg (*P. majjhima patipada*)
- de leerstelling over het Vestigen van Aandacht (*P. sati*)
- de leerstelling over het 'Worden' (*P. bhava*)
- de leerstelling over Verkeerde Opinions (*P. micchaditthihatena*)
- de leerstelling over *Nibbana*

Infra ga ik hier dieper op in:

—de drie Hogere Trainingen (*P. tisikkha*): training in moraliteit (*P. sila sikkha*); training in concentratie (*P. samadhi sikkha*) en training in wijsheid (*P. panna sikkha*).²⁵ Impliciete en expliciete verwijzingen komen in verschillende *suttas* aan bod, zo o.m. in de *suttas*: *ud.* I.4 (*Nigrodha-Sutta*); *ud.* I.5 (*Thera-Sutta*); *ud.* I.6 (*Kassapa Sutta*); *ud.* II.2 (*Raja Sutta*); *ud.* III.6 (*Pilindavaccha Sutta*); *ud.* IV.4 (*Junha Sutta*); *ud.* IV.6 (*Pindola Sutta*); *ud.* IV.8 (*Sundari Sutta*); *ud.* V.3 (*Suppabuddhakutthi Sutta*) en *ud.* VIII.5 (*Cunda Sutta*).

—de Keten van Afhankelijk Ontstaan (*P. paticca samuppada*) in beide richtingen (oplopend en teruglopend): de *suttas* *ud.* I.1 t/m *ud.* I.3 (*Pathamabodhi Sutta*; *Dutiyabodhi Sutta* en *Tatiyabodhi Sutta*).

De Wet van Afhankelijk Ontstaan is één van de centrale leringen van de Boeddha. De Wet van Afhankelijk Ontstaan die in de eerste drie *suttas* van de *Udana* naar voor komt, ligt aan de grondslag van én doordringt de hele *Dhamma*.

Het is de Wet van Oorzaak en Gevolg. Deze doctrine houdt in dat dingen ontstaan en vergaan, niet door één oorzaak, maar door de aanwezigheid of